

CONSEIL DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2000-2001

15 OCTOBRE 2001

PROPOSITION DE RESOLUTION

relative au droit de vote et d'éligibilité des ressortissants non belges aux élections communales

(déposée par Mmes Marion LEMESRE (F), Caroline
PERSOONS (F), MM. Mostafa OUEZEKHTI (F) et
Jean-Pierre CORNELISSEN (F))

Développements

Environ 900.000 non-Belges et 9.500.000 Belges séjournent dans notre pays. Cela signifie que les étrangers constituent en moyenne 9 % de la population. Ce groupe est très hétérogène. La catégorie de ressortissants européens comprend quelque 600.000 personnes, soit un peu plus de 62 % du nombre d'étrangers, tandis que celle des personnes extérieures à l'Union englobe environ 330.000 personnes, c'est-à-dire près de 38 %.

Depuis les dernières élections communales, le citoyen européen séjournant dans un Etat membre de l'Union dont il n'est pas ressortissant, jouit du droit de vote et d'éligibilité. Ce droit est désormais accordé aux ressortissant majeurs de l'Union européenne, et non aux étrangers ayant une autre nationalité, bien que ces derniers séjournent parfois en Belgique depuis beaucoup plus longtemps.

Le Traité de Maastricht, signé en 1992 par tous les Etats membres de l'Union européenne, a imposé le droit de vote aux élections locales à tous les citoyens européens.

Ce n'est que par crainte des menaces de condamnation des instances européennes que la Belgique a fini par introduire

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE RAAD

GEWONE ZITTING 2000-2001

15 OKTOBER 2001

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

betreffende het actief en passief kiesrecht voor niet-Belgische burgers bij de gemeenteraadsverkiezingen

(ingediend door Mevr. Marion LEMESRE (F), Caroline
PERSOONS (F), de heren Mostafa OUEZEKHTI (F) en
Jean-Pierre CORNELISSEN (F))

Toelichting

In ons land wonen ongeveer 900.000 niet-Belgen en 9.500.000 Belgen. Dat betekent dat de vreemdelingen gemiddeld 9 % van de bevolking uitmaken. Deze groep is zeer heterogeen. De categorie van de Europese burgers telt zo'n 600.000 personen, iets meer dan 62% van het aantal vreemdelingen, terwijl de categorie van de burgers van niet-E.U.-lidstaten circa 330.000 personen telt, d.i. bijna 38%.

Sinds de jongste gemeenteraadsverkiezingen geniet de Europese burger die woont in een lidstaat van de Europese Unie waarvan hij geen onderdaan is, actief en passief kiesrecht. Dit recht wordt voortaan toegekend aan de meerderjarige burgers van de Europese Unie, maar niet aan de vreemdelingen van een andere nationaliteit, hoewel die soms al veel langer in België wonen.

Krachtens het Verdrag van Maastricht, dat alle lidstaten van de Europese Unie in 1992 ondertekend hebben, genieten alle Europese burgers het kiesrecht bij plaatselijke verkiezingen.

Pas nadat de Europese instanties ermee bedreigd hadden België te veroordelen heeft ons land die rechten in de

ces droits dans la législation belge. La Constitution belge a été modifiée en son article 8, mais elle maintient le fait que les droits politiques sont exclusivement réservés aux citoyens européens. Aux élections communales, les Européens préalablement inscrits sur les listes électorales de leur commune peuvent voter et être élus comme conseillers communaux.

A Strasbourg, en février 1992, le Conseil de l'Europe a adopté une Convention sur la participation des étrangers à la vie publique au niveau local. Cette convention prévoit que les pays s'engagent à accorder le droit de vote et d'éligibilité aux élections locales à tout résident étranger, aux mêmes conditions que celles qui s'appliquent aux citoyens du pays si la personne étrangère réside légalement et habituellement dans l'Etat en question depuis 5 ans au moment des élections. Ce n'est qu'en 2006, soit 14 ans après l'adoption de la convention, que les choses vont réellement s'améliorer au seul niveau local.

La modification du 11 décembre 1998 de la Constitution belge est fondamentale. Elle indique que depuis le 1er janvier 2001, le parlement peut étendre le droit de vote aux résidents de toutes les nationalités par l'adoption d'une loi ne nécessitant aucune majorité qualifiée. L'extension du droit de vote envisagée pourrait concerner tous les types d'élections : communales, provinciales, régionales, nationales et européennes.

De nombreux arguments militent en faveur de l'ouverture du droit de vote aux résidents étrangers :

- L'article 21 de la Déclaration universelle des droits de l'homme dispose que « toute personne a le droit de prendre part à la direction des affaires publiques de son pays, soit directement, soit par l'intermédiaire de représentants librement choisis; d'accéder, dans des conditions d'égalité, aux fonctions publiques de son pays.

La volonté du peuple est le fondement de l'autorité des pouvoirs publics. Cette volonté doit s'exprimer par des élections honnêtes qui doivent avoir lieu périodiquement, au suffrage universel égal et au vote secret ou suivant une procédure équivalente assurant la liberté du vote. ».

- Les principes de non-discrimination sont inscrits, tant dans notre Constitution que dans de nombreux textes internationaux (Convention européenne des droits de l'homme, Pacte de New York relatifs aux droits civils et politiques, DUDH, ...).
- Une société démocratique ne peut maintenir en dehors du corps civique une partie importante de la population qui participe à sa vie quotidienne. L'accès au droit de vote revitalise doublement la démocratie électorale : d'une part,

Belgische wetgeving ingevoegd. Artikel 8 van de Belgische Grondwet werd gewijzigd, maar de politieke rechten zijn uitsluitend toegewezen aan de Europese burgers. Bij de gemeenteraadsverkiezingen kunnen de Europeanen die zich vooraf op de kiezerslijsten van hun gemeente hebben laten inschrijven, hun stem uitbrengen en tot gemeenteraadslid worden verkozen.

De Raad van Europa heeft in februari 1992 in Straatsburg een overeenkomst over de deelname van vreemdelingen aan het plaatselijke openbare leven aangenomen. De lidstaten verbinden er zich toe het actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen toe te kennen aan elke buitenlandse ingezetene onder dezelfde voorwaarden als die welke van toepassing zijn op de burgers van het land, als hij op het moment van de verkiezingen sedert 5 jaar zijn wettige en gewoonlijke verblijfplaats in het land in kwestie heeft. Pas in 2006, dus 14 jaar na de goedkeuring van de overeenkomst, zal er schot in de zaak komen, maar dan alleen op lokaal vlak.

Op 11 december 1998 is de Belgische Grondwet fundamenteel gewijzigd. Sinds 1 januari 2001 kan het Parlement immers het kiesrecht ook toekennen aan burgers van onverschillig welke nationaliteit door een wet aan te nemen waarvoor geen enkele gekwalificeerde meerderheid is vereist. Het kiezerskorps zou bij alle soorten verkiezingen kunnen worden uitgebreid : gemeenteraadsverkiezingen, provincieraadsverkiezingen, gewestraadsverkiezingen, nationale en Europese verkiezingen.

Veel argumenten pleiten voor de toekenning van het kiesrecht aan buitenlandse ingezetenen:

- Artikel 21 van de universele verklaring van de rechten van de mens bepaalt dat ieder persoon het recht heeft deel te nemen aan het beleid van de openbare aangelegenheden van zijn land, hetzij rechtstreeks, hetzij door bemiddeling van vrijelijk verkozen vertegenwoordigers. Een ieder heeft het recht onder gelijke voorwaarden toegelaten te worden tot de openbare bedieningen van zijn land.

De wil van het volk vormt de grondslag van het gezag der openbare besturen; deze wil moet tot uiting komen door rechtvaardig ingerichte verkiezingen die periodiek moeten plaats vinden volgens het stelsel van gelijk algemeen stemrecht en geheime stemming of volgens een gelijkwaardige procedure, die de vrijheid van stemmen waarborgt.

- De beginselen van niet-discriminatie zijn zowel in onze Grondwet ingeschreven als in talrijke internationale teksten (Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, internationaal verdrag van New York inzake burgerrechten en politieke rechten, UVRM, ...).
- Een democratische samenleving kan een groot deel van haar bevolking dat deelneemt aan het dagelijkse leven, het volwaardige burgerschap niet blijven ontzeggen. De toekenning van het kiesrecht bevordert om twee redenen de

en supprimant l'exclusion d'une partie de la population et, d'autre part, en responsabilisant les femmes et les hommes politiques qui ne pourraient plus tenir des discours sur l'immigration sans être sanctionnés par les intéressés ?

- A terme, la participation des étrangers à la vie politique favorise leur insertion dans la société. Le droit de vote améliore la participation à la vie locale et favorise donc l'intégration, tant politique que sociale, et le sentiment d'appartenance au pays.
- Il permettrait un renforcement de la participation de la population et d'éviter la création de partis ethniques militant notamment en faveur du droit de vote.
- Dans des pays comme les Etats scandinaves, les Pays-Bas,..., où le droit de vote et d'éligibilité est reconnu depuis longtemps aux étrangers, l'expérience montre que la participation favorise la prise en considération de certains problèmes spécifiques par les partis politiques, améliorant ainsi leurs conditions de vie. Il faut également souligner que les communautés étrangères sont aujourd'hui qualifiées de « minorités » par les instances politiques de ces pays, ce qui démontre l'acceptation du caractère permanent de leur présence sur le territoire national.
- Les résidents étrangers participent à la vie publique belge : ils travaillent, sont usagers des services publics, paient des taxes et impôts, envoient leurs enfants à l'école, ... Il est dès lors normal qu'ils puissent, au même titre que les Belges, élire les représentants qui mettent en œuvre les politiques touchant à la vie publique belge.

La régionalisation récente de la loi communale n'a pas opéré le transfert de cette matière aux régions; et par conséquent, le législateur fédéral reste compétent.

Cette résolution prend en compte une nécessaire chronologie de la démarche citoyenne qu'elle sous-tend; à savoir, octroyer le droit de vote aux prochaines élections communales de 2006, niveau de pouvoir le plus proche de l'électeur, permettant aux résidents durablement installés de s'impliquer dans la gestion de sa ville ou de sa commune.

Cette résolution conditionne également le droit de vote à une démarche volontaire d'inscription sur la liste des électeurs telle qu'elle est organisée pour les ressortissants européens.

Marion LEMESRE (F)
 Caroline PERSOONS (F)
 Mostafa OUEZEKHTI (F)
 Jean-Pierre CORNELISSEN (F)

democratie: enerzijds wordt een einde gemaakt aan de uitsluiting van een deel van de bevolking en anderzijds worden de politici ervan bewustgemaakt dat ze geen verklaringen over de immigratie meer kunnen afleggen zonder daar een prijs bij de verkiezingen voor te betalen.

- Op termijn bevordert de deelname van de buitenlandse ingezetenen aan het politieke leven hun maatschappelijke integratie. Het kiesrecht verbetert hun deelname aan het plaatselijke leven en bevordert bijgevolg zowel hun politieke als sociale integratie en hun verbondenheid met het land.
- De bevolking zou meer inspraak krijgen en men zou de oprichting vermijden van etnische partijen die met name ijveren voor de toekenning van het kiesrecht aan vreemdelingen.
- In landen zoals de Scandinavische landen en Nederland, waar de vreemdelingen al lang actief en passief kiesrecht genieten, leert de ervaring dat hun deelname aan het politieke leven de politieke partijen ertoe aanzet om rekening te houden met bepaalde specifieke problemen en aldus hun levensomstandigheden te verbeteren. Er zij eveneens op gewezen dat de buitenlandse gemeenschappen thans door de politieke instanties van die landen als « minderheden » worden bestempeld. Daaruit blijkt dat hun blijvende aanwezigheid op het nationale grondgebied wordt aanvaard.
- Buitenlandse ingezetenen nemen deel aan het openbare leven in België : ze werken, ze maken gebruik van de openbare diensten, ze betalen belastingen, ze sturen hun kinderen naar school. Het is bijgevolg normaal dat ze op gelijke voet met de Belgen de vertegenwoordigers kunnen kiezen die het beleid inzake het openbaar leven in België uitvoeren.

Bij de recente regionalisering van de gemeentewet is de bevoegdheid voor deze aangelegenheid niet aan de gewesten overgedragen. Bijgevolg blijft dit een bevoegdheid van de federale wetgever.

Deze resolutie houdt rekening met de noodzakelijk timing van deze stappen ter bevordering van het burgerschap: toekenning van het kiesrecht bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen van 2006, het gezagsniveau dat het dichtst bij de kiezer staat, opdat de niet-Belgen die al lange tijd in België wonen, kunnen deelnemen aan het beheer van hun stad of gemeente.

Deze resolutie stelt als voorwaarde voor de toekenning van het kiesrecht dat de niet-Belgen zich op de kiezerslijsten moeten laten inschrijven, zoals het geval is voor de Europese burgers.

PROPOSITION DE RESOLUTION**relative au droit de vote et d'éligibilité
des ressortissants non belges
aux élections communales**

Le Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu l'article 21 de la Déclaration universelle des Droits de l'Homme;

Vu l'article 14 de la Convention européenne des Droits de l'Homme;

Vu l'article 8B du Traité de Rome, tel que modifié par le Traité de Maastricht;

Vu l'article 8 de la Constitution, tel que modifié le 11 décembre 1998;

Vu la loi du 27 janvier 1999 modifiant la loi du 19 octobre 1921 organique des élections provinciales, la nouvelle loi communale et la loi électorale communale, et portant exécution de la directive du Conseil de l'Union européenne, n° 94/80/CE du 19 décembre 1994;

Vu la loi spéciale du 13 juillet 2001 portant transfert de diverses compétences aux régions et communautés;

Considérant la composition de la population de la Région de Bruxelles-Capitale;

Considérant le caractère international et interculturel de Bruxelles que le PRD inclut;

Conscient qu'une société démocratique ne peut maintenir en dehors du corps civique une partie importante de la population qui participe à sa vie quotidienne;

Invite le Parlement fédéral à légiférer sans tarder afin d'accorder le droit de vote et d'éligibilité aux élections communales aux ressortissants non européens établis durablement sur notre territoire et d'en fixer les conditions, notamment de durée de résidence et d'inscription sur la liste des électeurs.

Le 10 octobre 2001.

Marion LEMESRE (F)
Caroline PERSOONS (F)
Mostafa OUEZEKHTI (F)
Jean-Pierre CORNELISSEN (F)

VOORSTEL VAN RESOLUTIE**betreffende het actief en passief kiesrecht
voor niet-Belgische burgers
bij de gemeenteraadsverkiezingen**

De Brusselse Hoofdstedelijke Raad,

Gelet op artikel 21 van de Universele verklaring van de rechten van de mens;

Gelet op artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden;

Gelet op artikel 8B van het Verdrag van Rome, zoals gewijzigd bij het Verdrag van Maastricht;

Gelet op artikel 8 van de Grondwet, zoals gewijzigd op 11 december 1998;

Gezien de wet van 27 januari 1999 tot wijziging van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, van de nieuwe gemeentewet en van de gemeentekieswet, en tot uitvoering van de richtlijn van de Raad van de Europese Unie, nr. 94/80/EG van 19 december 1994;

Gezien de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen.

Gelet op de samenstelling van de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;

Gelet op het internationale en interculturele karakter van het Brussel waarmee het GewOP rekening houdt;

Bewust van het feit dat een democratische samenleving een groot deel van haar bevolking dat deelneemt aan het dagelijks leven, niet het volwaardige burgerschap kan blijven ontzeggen;

Verzoekt het federale Parlement onverwijld wetgevend op te treden om het actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen toe te kennen aan onderdanen van niet E.U.-lidstaten die duurzaam op ons grondgebied gevestigd zijn en de voorwaarden inzake onder meer verblijfsduur en inschrijving op de kiezerslijst vast te stellen.

10 oktober 2001.

1001/7973
I.P.M. COLOR PRINTING
02/218.68.00